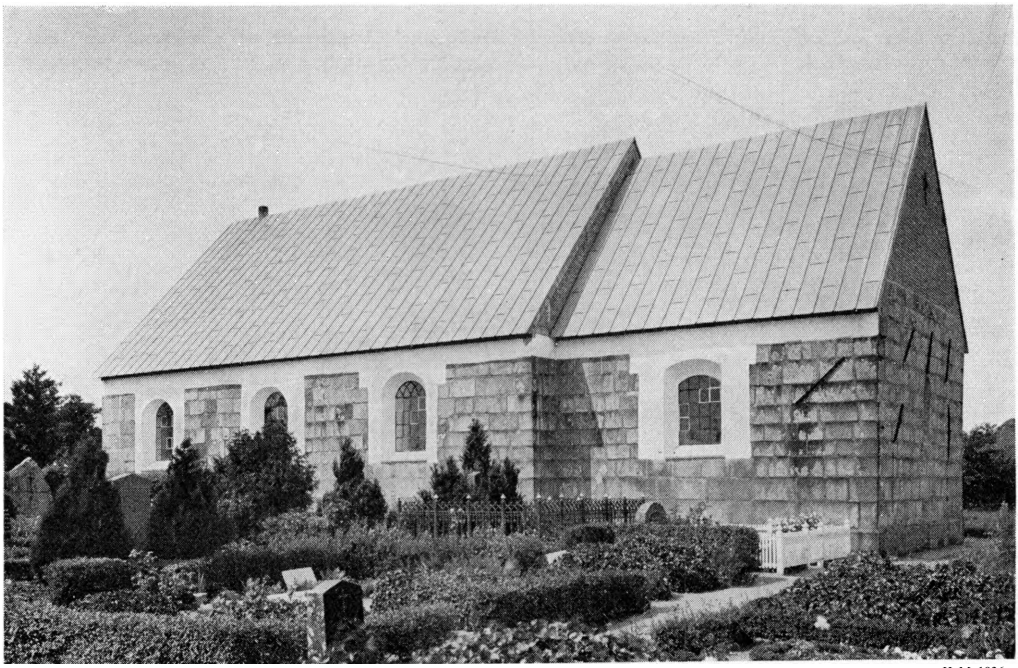

H. M. 1936

Fig. 1. Dragstrup. Ydre, set fra Sydøst.

DRAGSTRUP KIRKE

MORSØ NØRRE-HERRED

Kirken, der efter Reformationen ejedes af Kronen[1], blev uden Kaldsret skødet til Ole Mortensen Quist i Nykøbing 3. Juni 1720[2] og var siden i Privateje. 1809 ejedes den saaledes af Wandborg til Frøslevgaard[3] (sml. Kirkegaardslaagernes Stolper). Den overgik til Selveje 1. Januar 1908.

Udenfor Kirkegaarden, nær Nordøsthjørnet, er der en stensat Brønd, der i ældre Tid kaldtes Maria Magdalene Kilde, og hvis Vand skulde have været godt for daarlige Øjne[4].

Kirken, der omgives af en Granplantage, ligger kun o. 400 m fra en lille So, som endnu 1785 var en Arm af Limfjorden (sml. Fig. 10). Kirkegaarden hegnes af svære Diger, af hvis Sten flere er meget store. Trælaager mod Nord og Øst (Fig. 4) har lave Granitstolper, hvori er indhugget PW 1813. Laagerne i den nordre Indgang (Fig. 3), der er delt i en Køre- og en Fodgængerpassage, svinger paa gammeldags Vis om lodrette Akseltræer, hvis Jerntappe foroven fastholdes af Beslag, der er indsat i Stolpernes Sider, forneden er stukket i Huller i jordgravede Kampesten ved Stolpernes Fod (sml. Ovtrup S. 820). Fodgængerlaagen er ophængt paa Vestvæggen af et lille, grundmuret, straatækt og tørvemønnet Hus (Fig. 3), der staar i Kirkegaardsdiget og vist-

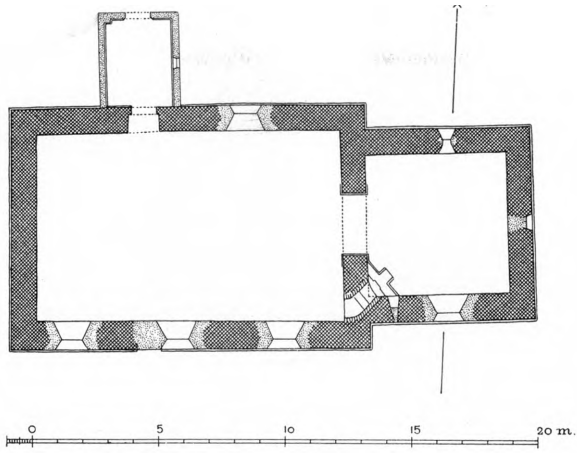

Fig. 2. Dragstrup. Plan. 1:300. Maalt af C. G. Schultz 1940.

nok er en Afløser af det teglhængte †Porthus af Mur- og Bindingsværk, som nævnes 1803 (Kirkesyn). Udenfor, lidt mod Øst, er der op til Diget bygget en Stald af samme Materiale.

Bygningen bestaar af romansk Kor og Skib samt nyere Vaabenhus. Orienteringen er næsten korrekt.

Den i Forhold til Længden ualmindelig brede *Granitkvaderkirke,* Kor og Skib, har svagt fremspringende, 35 cm høj Skraakantsokkel, over hvilken Murhøjden er o. 3,75 m. I hvert Fald mod Øst, hvor Terrænet falder svagt, hviler Sokkelen paa et glat, ikke fremspringende Kvaderskifte. Oprindelige Vinduer er kun bevaret i Koret. Østvinduet staar som Blænding (137 × 64 cm); den lange Overligger har Fals i søndre Overhjørne, mens den nordre Ende er skraat afskaaret. Nordvinduet, hvis Overligger er retkantet, er endnu i Brug og kun lidt ommuret i Lysningen. Vestligt i Sydmuren ses et fuldt bevaret *Spedalskvindue,* tilmuret i ydre Murflugt, hvor det har staaet som en 56 cm høj, 13 bred, rundbuet Lysspræk ke, hvis Underkant ligger 47 cm over Sokkelen. Indvendig ses det som en temmelig svagt smiget, vandret afdækket Niche, sat af Granitkvadre (Fig. 5). — En halv Overligger sidder blandt de Kvadre, hvormed Syddøren er tilmuret. Begge dennes Karme er kendelige indtil o. 190 cm over Sokkelen, som de bryder, sat dels af almindelige Kvadre, dels af særlige, to Skifter høje Sten; Bredden har været o. 95 cm, Overliggeren mangler. Den ligeledes sokkelbrydende Norddør (185 × 97 cm) er helt bevaret og i Brug. Den 34 cm høje, 162 cm lange Overligger er lige afsluttet mod Øst; den vestre Ende derimod har stor Hjørnefals, og heri er der indfalset en Kvader, der for Symmetriens Skyld har en tilsvarende Fals, angivet ved falske Fuger, i den modsatte Ende. Det omgivende Kvadermurværk synes aldrig at være omsat. Fugerne, hvis Kalk for en stor Del er udvasket, er ganske smalle, idet

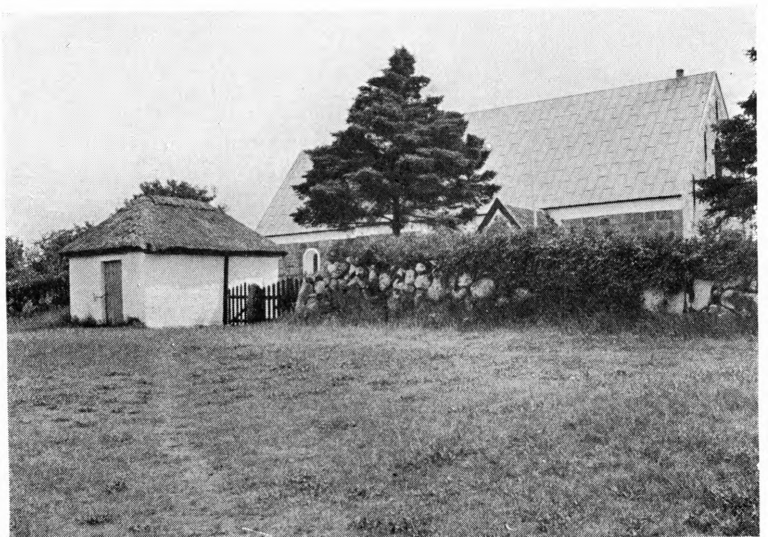

H. M. 1936

Fig. 3. Dragstrup. Ydre, med »Porthus«, set fra Nordvest.

Stenene næsten overalt staar direkte paa hinanden. Formodentlig har der allerede i meget gammel Tid staaet et Vaabenhus her.

Stenhuggerfelter ses flere Steder. En Kvader nordligt i Østgavlen har i Underranden en tresidet Fordybning, hvis skraa Sider er syvdobbelt aftrappede (Højde 23 cm, Fodlinje o. 38, Dybde 1). Et rektangulært Felt (14 × 17 cm) er hugget omkring en Kvartsgang nær Sydranden af en Kvader lige over Sokkelen ved Midten af Gavlen, endvidere findes der to mindre, ligeledes rektangulære Felter, det ene paa Skibets Sydside, det andet i Vestgavlen.

I det *Indre* har Korbuen omløbende Sokkeler og Kragsten, alle forskelligt profilerede, søndre Sokkel med Rundstav over Hulkant, nordre med Skraakant over Rundstav (S. 916, Fig. 20—21), begge Kragsten med attisk Profil (S. 915, Fig. 6). Et rektangulært Stenhuggerfelt ses i øverste Kvaderskifte af den søndre Korbuevange. Taggavlen over Triumfvæggen er oprindelig, muret af raa Marksten med nogen Skiftegang.

Tilføjelser og Ændringer. Vaabenhuset foran Norddøren, af smaa, gule og røde Sten, er vistnok fra o. 1870. Et ældre †Vaabenhus, som er vist paa Planen Fig. 10, siges 1803 at være af Mur og Bindingsværk og blytækt. Bortset fra Korets Nordvindue stammer alle Kirkens aabne Vinduer, der er af smaa Mursten, fra omtrent samme Tid som Vaabenhuset. I Slutningen af 1500'erne er der brudt en Opgang til Prædikestolen gennem Triumfmuren (sml. Fig. 5).

Kirkens Mure staar blanke, dog er brede Indramninger omkring Vinduerne og Striber under Sugfjælene hvidkalkede. Korgavlen er ny, af smaa Sten; i den oprindelige Vestgavl er der o. 1890 brudt et romaniserende, granitind-

E. M. 1940

Fig. 4. Dragstrup. Østre Kirkegaardslaage (S. 948).

fattet Glamhul (rundbuet med skraakantede Kragsten), hvori Klokken hænger[5]. Tagværkerne er nye, over Skibet er der dog genanvendt en Del ældre Egetømmer med Bladspor. Kor og Skib staar blytækt, Vaabenhuset teglhængt. Det Indre har Bjælkelofter.

KALKMALERIER

1880, da Korbuens Kvadre blev renset, fremkom der Rester af †Kalkmalerier, paa Buens Underside en mandlig og en kvindelig Figur, begge med Glorie og »omgivet af Ornamenter og Løvværk«, og over dens Top, ind mod Skibet, et Ansigt. Det sidste kan have været en Veronicadug (sml. Vestervig S. 632), og i saa Fald maa Malerierne have været sengotiske. De borthuggedes uden nærmere Undersøgelse[6].

Bedre kendt, fra Tiden henimod 1550, er andre Kalkmalerier, der senere paa Aaret afdækkedes paa Triumfmurens Vestside[7]. Nord for Korbuen fremkom der utydelige Spor af en Bebudelsesscene: Maria, iført en storblomstret Kjole og siddende paa en Stol, modtager Engelen Gabriel, og Syd for Korbuen var der en ret velbevaret Fremstilling af Lykkehjulet. Til et stort, firefeget Hjul, der er tænkt i Omdrejning med Uret, klynger sig fire Mænd i tidstypiske Dragter og med forklarende Versal-Skriftbaand. Til venstre er en Yngling iført bredsnudede Sko, røde, stramme Hoser, kort Kjortel og gul, flad Baret ved at svinge sig op, »Ego [reg] nabo« (»Jeg vil regere«), øverst knejser en staaende Figur med Fane, »Ego [regno]« (»Jeg regerer«), til højre

E. M. 1940

Fig. 5. Dragstrup. Indre, med Spedalskvindue og Prædikestolsopgang, set fra Nordøst.

er en Skikkelse med flagrende Haar og Hovedet nedad ved at blive slynget af, »Ego regnavi« (»Jeg har regeret«), og underst er en fjerde Figur ved at slippe Taget, »Sum sine [regno]« (»Jeg er uden Rige«). Konturer og Bogstaver var graasorte, til venstre for Hjulet saas forneden en med gult malet Borg med Spir og takkede Gavle, foroven, tangerende Korbuen, rødligt Rankeslyng, der fortsattes langs Undersiden af Bjælkeloftet. Billederne var meget medtagne og overkalkedes.

Dekorationen omkring Korbuen er moderne.

INVENTAR

Alterbord, romansk, sat af Granitkvadre med 4—5 cm udkragende Dæk- og Sokkelskifte, begge skraakantprofilerede. Midt i Bordpladen, 155 × 114 cm, fandtes 1873 en tom *Helgengrav*. Mærkeligt er det af fire store Kvadre dannede Trin, 73 × 166 cm, med Skraakantprofil, der er lagt foran Alterbordet. Bordet staar nu 31 cm fra Korets Østvæg, men endnu 1873 var det muret op ad Væggen.

†*Alterklæde* af rødt Plyds, nævnt 1703 (Rgsk.).

H. M. 1936

Fig. 6. Dragstrup. Font (S. 954).

Altertavle, moderne. I en af joniske Pilastre flankeret Niche staar en Gengivelse i Gibs af Thorvaldsens Kristus, paa Gesimshjørnerne to Apostle, ligeledes af Gibs. Fra en tidligere **Altertavle* af lutheransk Fløjtype stammer nogle Fragmenter: to glatte Søjler med korintiserende Kapitæler og Akantusbladskede samt et Postamentstykke, som har to aflange Felter med gylden Kursiv paa sort Baggrund: »Hvo som æder« etc. og »og jeg skal op vekke hannem paa den yderste Dag Joha. 16«. Endvidere to Fløje med Malerier fra 1700 af Christen Pedersen Lyngbye (Rgsk., sml. Alsted), forestillende Moses, »Loven er given ved Moses« og Kristus, »Men Naade og Sandhed ved Christo«.

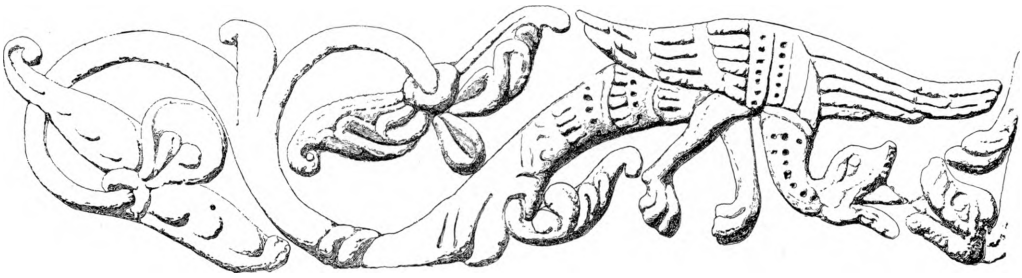

Fig. 7. Dragstrup. Fontens Billedudsmykning. Efter Tegning af Eigil Rothe 1905 (S. 954).

Paa Lovens Tavler malet $^{6}/_{12}$ 1700. Under Kristus er afdækket en romersk Kriger hidrørende fra et ældre, vistnok oprindeligt Korsfæstelsesbillede. Nu paa Dueholm.

Altersølv. Kalk, gammel er kun den runde Fod, fra o. 1600; den har Standkant med graveret, dobbeltkontureret Siksakmønster og er opad formet som en sekskantet Pyramide, paa hvis ene Side er graveret et Indvielseskors med fligede Korsarme og Blade i Vinklerne. Nyere er det runde Skaft, den spidsovale Knop og det lave Bæger. *Disk* med næsten udslidt Cirkelkors.

Sygekalk, nyere, stemplet: »C.A. Noe 12 L.«. Samtidig *Disk,* ligeledes stemplet: 12 L. 1703 skænkede Sognepræsten en †*Sygekalk* og †*Disk* af engelsk Tin (Rgsk.).

Alterstager, 43 cm høje, svarende til Frøslev 1585. Lav, klokkeformet Fod, rigt profileret Skaft, der foroven ender i Balusterled. Profileret Lyseskaal.

†Messehagel af fiolenbrunt Fløjl med Kors af Guldkniplinger, nævnt 1703 (Rgsk.).

Font[8] (Fig. 6—8), romansk, af Granit, vel Amtets smukkeste og fra samme Værksted som Billedkvadrene i Tisted og Fonten i Sennels (S. 325 Fig. 6). Den kraftige Kumme, Tvm. 71 cm, paa hvis Overkant der er indridset et Majuskel-A, maaske en Mestersignatur, har under Mundingen kraftig Profil med stejl Huling over en Rundstav. Kummens let udbugede Sider er smykket med Relieffer, foroven og forneden indrammet af en smal Vulst. En symmetrisk Bladroset, som erindrer om en af Billedkvadrene i Tisted (S. 32, Fig. 3) adskiller to fantasifuldt hugne, vingede Drager, som hvæsende vender Hovederne mod hinanden. Den ene Drage har en lang, ormeagtig, snoet Hale, som først danner et stort Ottetalsslyng for yderst at afsluttes med en mindre Knude. Den anden Drages Hale er spaltet i to Grene, som ender i ombøjede Akantusblade, hvis Detailler minder om det enklere Tympanon i Ræer (S. 220, Fig. 10). Kummen har Afløb midt i Bunden. Foden ligner den sæd-

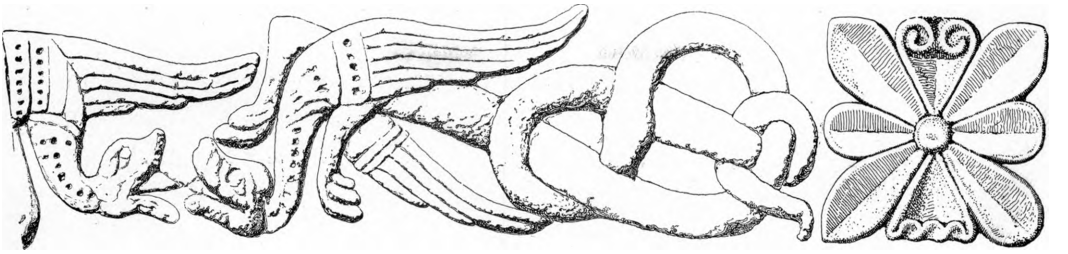

Fig. 8. Dragstrup. Fontens Billedudsmykning. Efter Tegning af Eigil Rothe 1905, suppleret af G. G. Schultz 1942 (S. 954).

vanlige Tybotype, men den øvre Vulst er tovsnoet og de skarptryggede Hjørneknopper særdeles kraftige.

Fontelaag, sekskantet, pyramideformet, med Kantlister, henligger paa Kirkeloftet.

Fad fra o. 1550—1600, glat, med koncentriske Ringe i Bund og paa Kant. Tre ens liljeagtige Stempler.

Prædikestol o. 1590, af Næssundtype, nærmest svarende til Skyum (S. 519) og Galtrup (S. 938). Hjørnesøjlerne, med store korintiserende Kapitæler og Bladskeder, er glatskaftede. Stolen, der oprindelig med det smalle, østre Fag har sluttet direkte til Skibets Østvæg, hvorigennem Opgangen endnu er, er senere rykket noget frem mod Vest og hviler nu paa en Fyrretræskasse. Ny, sekskantet Himmel med udsavede Hænge- og Topstykker. Gammelt er dog det under Himmelen i en Stjerne anbragte Englehoved. Ny broget Staffering, Storfelterne sortmalede, Smalfelterne forsynet med moderne Frakturindskrifter.

Stoleværket er nyt. Paa et ældre Sæt *†Stolestader* kunde paa Præstekonens Stol læses Navnet Ane Olsdatter Hosum (Kaldsbog 1836), hun var gift med Præsten Peder Jacobsen Brunow.

**Skriftestol* fra 1699, snedkret af Christen Nielsen Bech, Ørum, stafferet af Christen Lyngbye (Rgsk.) og svarende til Rested (S. 858). Bevaret er nogle Fragmenter med pietistiske Malerier. Paa en Dør er der i et kvadratisk, karnisindrammet Storfelt malet en fra en Sky udgaaende Haand, som overstreger Indskriften: »Forbandet være hver den, som icke holder alle disse Bud, som staar skreven udi denne Bog«. Indskriften er anbragt paa et Stykke Papir, der er naglet til et Kors. I Stedet for de overstregede Ord er skrevet: »Denne Haandskrift er betalt med Jesu Blod og er nagelet til Korset«. Over Korset med sort Kursiv: »Absolvor Coloss. 2.« (»Jeg frikendes«). I et tilsvarende, rektangulært Panelfelt ses en Haand, som holder en Vægt med Hjerte og Lovens Tavler i Vægtskaalene. Over begge disse Fyldinger findes

Frisefelter med indfældede Buer for Enden og Landskabsmalerier. Nu paa Dueholm.

**Klingpung,* defekt, med brækket Skaft, hvori skaaret: SBH HSB 1661. I Nationalmuseet.

Klokke fra 1400'erne, slank, skriftløs, 77 cm i Tvm. (Uldall 132).

GRAVMINDER

Epitafier. 1) (Fig. 9) Sognepræst Christian Jacobsen Erichsen, død 1695. Maleri i bruskbarok Snitværksramme af østjysk Karakter. Storfeltet har tresidet brudt Æggestavgesims og flankeres af Lukas og Johannes, hvis Tegn er skaaret paa Konsollerne, de to andre Evangelister sidder paa Gesimsen. Det smalle, rektangulære Topfelt med et lille Krucifiks flankeres af en Maria- og Johannesfigur og krones over en bladsmykket Gesims af Kristus med Sejrsfanen; de rige Storvinger har i Konturerne Engle, Topvingerne Vrængemasker. Hængestykket er en oval Barokkartouche. Storfeltet, der kantes af en Springliste, indeholder et Maleri paa Lærred, forestillende Præsten, hans Hustru og Søn. 1912 istandsattes Maleriet og Træværket, den oprindelige Staffering, mest Guld, opfriskedes[9]. Indskriften i Ovalfeltet var for største Delen afskallet og overmalet. 1880 kunde man endnu skimte Præstens Navn, der nu, sammen med hans Dødsaar er malet med moderne Fraktur, samt læse, at han for sin Begravelses Vedligeholdelse har givet 10 Rdl. (Uldall). Ophængt paa Skibets Nordvæg paa et Par Stolper. Her fandtes, før Istandsættelsen, en Fyrretræsvæg, hvorpaa var malet hvide Akantusbølgeranker paa sort Bund; forneden en Fodliste med tilsvarende Ranker paa rød Bund[10].

2) Else Andersdatter Stag[strup], født 1774, død 11. Dec. 1862, gift først med ... ren Stagstrup, dernæst med Enkemand .... jærgrd. Epitafiet bestaar af en udsavet Vase med Voluthanke, der hviler paa Balustersøjler. Herover er der gennembrudt Volutværk med Kors, flankeret af to udsvejfede Felter med Malerier af den Korsfæstede, alt fastlimet paa en Træplade i Profilramme. Indskriftens gule Kursiv er malet paa Vasens Bug, Rammeværket er egetræsmalet, Bagklædningen hvid. Paa Skibets Sydvæg.

†*Epitafier*, nævnt i Kaldsbogen. 1) Christen Mouritzen Møier, Sognepræst, død 1692, og Hustru, død 17<02>, <84> Aar gammel. Maleri af Afdøde, Hustru og Barn. Hang i Koret.

2) Peder Jacobsen Bruuno (Brunow), Sognepræst død 1712 (sml. Stoleværk S. 955).

3) Jens Hegelund, forhen Sognepræst for Dragstrup og Skallerup Menigheder og Provst i Nørre Herred paa Mors, født 1676, gift første Gang med

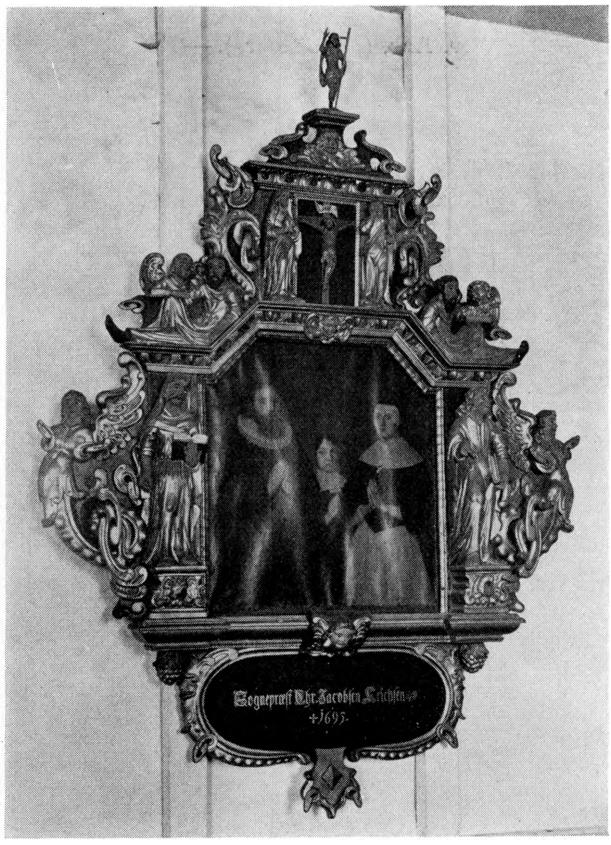

E. M. 1940

Fig. 9. Dragstrup. Epitaf over Chr. Jacobsen Erichsen, død 1695 (S. 956).

Kirstine Blomme, der døde 1721, anden Gang med Sophie Meyer, der opsatte Epitafiet 1732, Aaret efter Mandens Død (Uldall).

4) Johan Rudolph Thestrup[11], 1731—61. I 2. Ægteskab havde han to Døtre, som begge døde tidligt; »over den sidste en Gravskrift paa en af de nederste Fruentimmerstole, paa hvilket Sted hun ligger begravet«.

†*Gravsten*. Ifølge Kaldsbogen laa der ved Kordøren to Gravsten: Magdalene Jensdatter 1631 og Maren Jensdatter, formodentlig Døtre af Sognepræst Jens Olsen.

†*Begravelse*. 1695 købte Hr. Christian Erichsen for 15 Sldlr. et Begravelsessted til to store Kister ved nørre Side af Alteret, under Jorden (Rgsk.).

Krucifiks fra Ligkiste, o. 1700, blystøbt, 37 cm højt. Foroven Plade med INRI. Nyt Kors. Paa Triumfbuens nordre Vange, over Fonten.

KILDER OG HENVISNINGER

Regnskaber 1687—1733, div. Aar, (LA. Viborg). — Kirkebog (med Synsforretninger) 1646—1804 (smst.). — Kaldsbog 1805—55 (smst.).—Museumsindberetninger af J. Magnus-Petersen 1873, 1880 (Kalkmalerier), E. Moltke og C. G. Schultz 1940.

Thura: Aalborg Stift S. 611—13. — F. Uldall: Optegnelser om de danske Landsbykirker II. 1880. S. 190—92.

[1] Sml. Fortegnelser over Danmarks Kirker o. 1630 og 1666 (RA). [2] Specifikationer over Konge- og Kirketiender 1680—1743 (RA). [3] Fortegnelse over Kirker og disses Ejere 1809 (RA). [4] Danske Atlas V, 563. [5] 1694 fik Lauritz og Hans Nielsen, Tømmermænd, 24 Daler for at forny †Klokkehuset med Benyttelse af en Del af det gamle Materiale (Rgsk.); Kirkesynet 1803 meddeler, at Klokken hænger i Vesterenden paa Kirken i en saakaldt Klouns af Eg beklædt med Fjæl. 1880 havde Klokkestabelen murede Piller (Uldall). [6] Brev fra Provst C. Cederfeld de Simonsen (NM). [7] Magnus-Petersen: Kalkmalerier S. 44, Tav. XXXVI Fig. 2. [8] M. Mackeprang: Danmarks middelalderlige Døbefonte S. 169 f. [9] Af Kunstmaler Erik Bayer. Beretning før Istandsættelsen, af C. A. Jensen. [10] Ifølge Kaldsbogen hang Epitafiet i Koret. [11] Ifølge Kaldsbogen var han »den sidste Præst her i Kaldet, som efter gamle Tiders Skik blev af Beboerne kaldet ved Fornavn alene. Som en Overgang til den nuværende Tids Brug kan det regnes, at hans Eftermand stedse af Beboerne nævnedes baade ved For- og Efternavn: Hr. Peter With«.

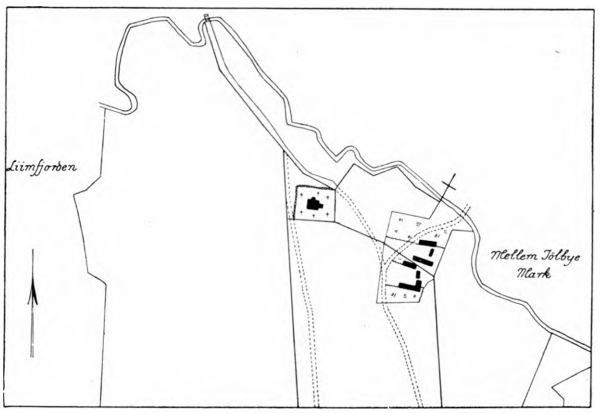

Fig. 10. Dragstrup 1785.